

Internetcsizma az iskolapadon

ESETTANULMÁNY EGY RÉGI VITA MARGÓJÁRA

Bevezetés

Az információs társadalommal kapcsolatos régi viták egyike az infokommunikációs eszközök gyermekekre, fiatalokra gyakorolt hatásairól szól. A Magyar Tudományos Akadémián, 2010 őszén megtartott „Az internet hatása a gyermekekre és fiatalokra” konferencia több előadásában az előadók az infokommunikációs eszközök használatának veszélyeire, káros hatásaira koncentráltak. Az előadók sokszor a köznapi felelős szülők, vagy általánosabban a digitális bevándorló felnőttek sztereotípiáit jelenítették meg, amikor az internetes tevékenységek nagy részét – amelyek nem kifejezetten a tanuláshoz kapcsolódnak – időpocsékolásként, felesleges, vagy akár kifejezetten veszélyes tevékenységként írták le. Korábbi kvalitatív technikákkal dolgozó kutatásunkban, amely az internetezés motivációival foglalkozott már megfogalmaztuk, hogy a digitális bevándorló és az internetezéstől távol maradó csoportok egyik jellemzője az, hogy bár az internethasználat hasznosságát egyre kevésbé kérdőjelezi meg, szigorú különbséget tesznek hasznos (amiből a szó szoros értelmében tanulni lehet) és felesleges tevékenységek (pl.: a kapcsolatháló kiépítése, játék stb.) között. (Székely–Urban, 2009)

Jelen munkában, ezen gondolatok mentén haladva, amolyan esettanulmányként megvizsgáljuk, hogy a mai tizenévesek és szüleik miként vélekednek az internetezésről. Jelent-e témát az internet a családban, kötődik-e családi regula az internetezéshez stb.

Az esettanulmány a Tükörterem Társadalomkutató Műhely oktatáskutatással foglalkozó kutatócsoportja (Demeter Endre, Kertész Luca és jelen írás szerzője) által, az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium részére készített diákok és szülők véleményének megismerésére irányuló felmérés alapján készült. A kutatás elsődlegesen az iskola oktató- és nevelőmunkájára koncentrált, de kitértünk az iskolában igénybe vehető fontosabb szolgáltatások minőségére is és nem mellékesen foglalkoztunk az oktatási munkához kapcsolódó internetezéssel is.

A 2010 tavaszán készült kutatás módszertanáról bátran állítható, hogy a maga nemében páratlan, hiszen olyan összehasonlításokra ad lehetőséget, amelyekre ismereteink szerint ez idáig nem volt mód.

A célcsoportokat két egymásra reflektáló kérdőívvel kerestük meg, amelyek tárgyalt témáinkban nagyrészt megegyeztek. A kutatásunk tervezésekor fontos szempontként merült fel, hogy az egyidejű adatfelvétel és az egymásra reflektáló kérdőívek tegyék lehetővé az összehasonlításokat a célcsoportok között azon túlmenően, hogy az adott kérdésekről hogyan gondolkodnak általában a szülők és diákok. A teljesebb összehasonlítás lehetőségét a szülők és gyermekeik válaszainak összekötése jelentette, amelyet az anonimitás megőrzése mellett végeztünk el.

Felmérésünk a teljes populációt érintette, ezért nem beszélhetünk szokásos értelemben vett mintavételről. Ugyanis a kérdezettjeink nemcsak reprezentálják, hanem maguk alkotják a populációt, tehát az adatokból következő

állítások sokkal megbízhatóbbak, mint más kutatások esetében, gyakorlatilag a populációkra (diákok, szülők) jellemző tényleges jellemzőket, véleményeloszlásokat ismerhetjük meg belőlük.

Kérdőíveinket összesen 754 I-XII. évfolyamos gyermeket nevelő szülő és 759 V-XII. évfolyamos diák töltötte ki. Az adatbázisok egyesítése után összességében 626 esetben sikerült a családokat (szülők és gyermekeik válaszait) egyesíteni.

A számítógép és az internet jelentősége a radnótisok életében

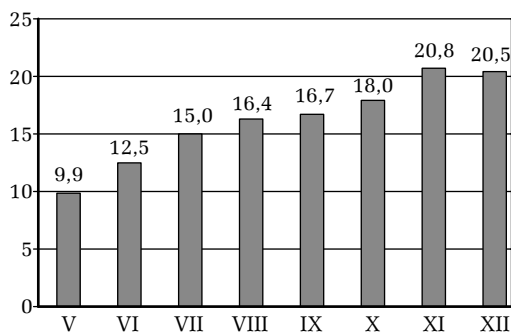
Az információs társadalom és a fiatalok kapcsolatával foglalkozó szakirodalom szerint a digitális korban szocializált generáció nem pusztán szokásaiban, de gondolkodásában, megismerési útjaiban is más, mint az azt megelőzők, jórészt annak köszönhetően, hogy az infokommunikációs eszközök használatát természetes úton sajátítja el. Marc Prensky¹ találó módon *digitális bennszülöttekről* beszél, akik természetes közegüknek tekintik az internet, a mobilalkalmazások stb. világát. A digitális írástudással kapcsolatos kutatások fontos megfigyeléseket tettek, amelyek magyarázzák az elsőre meglepő eredményeinket. Ismert a fordított szocializáció fogalma, amely arra a jelenségre utal, hogy a digitális bennszülöttek tanítják az eszközök használatára a digitális világban *bevándorlónak* számító idősebbeket. Az effajta magabiztosság természetesen sokféle veszélyt is hordoz magában, ami kikezdi azt a status quo-t, hogy a felnőtt (a szülő, a tanár) mindig többet tud.

A nemzetközi tapasztalatok és a hazai kutatások is az internetezés általános voltára hívják fel a figyelmet. Ebben a korosztályban rendre 90% feletti internet-penetrációval találkozhatunk, különösen az urbánus településeken és az átlagnál több gazdasági-kulturális-társadalmi tőkével rendelkező csoportokban. Mindezek

tükrében egyáltalán nem meglepő a radnótis diákok kiemelkedő internetezése.

A hazánkban is futó nemzetközi kutatásorozat, a World Internet Project legfrissebb publikus (2007-es) országos adatai szerint hetente átlagosan 11 órát interneteznek a 14 év-nél idősebbek. Gyakorlatilag ezt az átlagot találjuk meg a szülői adatbázisban is: a radnótis szülők szerint gyermekeik átlagosan 10,9 órát töltenek számítógépezéssel, internetezéssel. Ehhez képest a diákok lényegesen magasabb értékről, 16,5 óráról beszélnek. Ennek ellenére erős (0,5) korreláció van a szülők és gyermekeik válasza között, ami azt jelenti, hogy hasonló mértékben becsülik alul vagy túl az internetezés mennyiségét. Amennyiben a diákok válaszát tekintjük kiindulópontnak, megállapítható, hogy a szülők többsége (63%) heti +/- 5 óra pontossággal eltalálja, a szülők hét százaléka túlbecsli, míg háromtizede alulbecsüli gyermeke heti internetezési mennyiségét. Továbbra is a diákok válaszainál maradván megállapítható, hogy a fiúk átlagosan öt órával többet (átlagosan 18 órát) töltenek az internet előtt, illetve a számítógépezés-internetezés heti mennyisége megduplázódik az V. évfolyamtól a XII.-ig.

1. ábra. Az internetezés heti mennyisége évfolyamonként (óra/hét) (N=759)

A radnótis diákok majd háromnegyedének (72%) van saját számítógépe, míg a többiek rendszerint szüleik gépét használják. Természetesen a saját eszközzel rendelkezők sokkal

intenzívebb használnak bizonyulnak, közel kétszer annyit - 19,5 órát - használják hetente, mint azok, akik szüleik (11,4%) vagy testvérük (8,5%) gépét veszik igénybe.

Bizonyára az oktatók és szülők számára is az egyik legfontosabb kérdés, hogy a számítógép előtt eltöltött idő vajon a tanulás rovására megy-e, vagy épp a hasznára válik. Az adatok alapján úgy tűnik, hogy a rosszabb tanulók többet „lóganak a neten”, viszont a kapcsolat a mennyiség és a félévi átlag között nem olyan erős (0,3-as korrelációs együttható, a szülők által becsült mennyiség esetén 0,2). Mindez azt jelenti, hogy nem olyan erős az az állítás, hogy a monitor előtt eltöltött idő mennyisége és a tanulmányi eredmények összefüggnek. Megjegyezzük, hogy csupán tizedes jegyekben mérhető különbséget találunk az átlag és a saját gép tulajdonlása között, holott a saját gép megduplázza a számítógépezés-internetezés mennyiségét. A saját géppel bírók féléves átlaga 4,4, a mások (leginkább a szülők) gépét használók átlaga 4,5. Mivel a diákok féléves átlagai igen magasak, így ez esetben relatív különbségtételt alkalmazunk, azaz a 4,1-es vagy ez alatti átlaggal rendelkezőket értelmezzük rossz tanulóként, a 4,2-4,5 átlaggal rendelkezőket közepes tanulóként, a 4,6-4,8 közöttieket jó tanulóként és a 4,9, vagy a feletteket kitűnőként. Ezzel a felosztással vizsgálódva már találunk említésre érdemes összefüggést, amely szerint a legalább jó tanulók heti négy órával kevesebbet töltenek a gép előtt, mint az átlag, a közepesek két órával többet, míg a rossz tanulók heti hat órával többet bámulják a monitort.

A számítógépezés-internetezés célja sokféle lehet, mi ebből négy lehetséges tevékenység-csoportot vettünk figyelembe:

- a tanulóval, iskolával kapcsolatos dolgokat (pl. házi feladat, dolgozat stb.)
- a játékot (offline és online)
- a közösségi tevékenységeket (chat, iWiW, MSN, e-mail, Facebook, fórum stb.)
- a szórakozást (zenehallgatás, filmnézés stb.)

A kérdések kiértékelése azt a meggyőződést erősíti meg, hogy a számítógép és az internet nagyon fontossá vált az élet megannyi területén. A fenti tevékenységeket a radnótisok többsége – saját maguk és szüleik megítélése szerint – legalább hetente végzi. Azonban láthatóan elválik egymástól a tanulás-játék, illetve a szórakozás-közösségi tevékenység csoportja - utóbbit sokkal gyakrabban végzik, míg a géphez kapcsolódó tanulás és játék ritkább.

Az adataink alapján elmondható, hogy meglehetősen összecsengenek a diákok és a szülők válaszai, ami arra utalhat, hogy a szülők eléggé jól ismerik gyermekük számítógépezési-internetezési szokásait. A páronkénti korrelációt vizsgálva rendre erős (0,6 körüli) kapcsolatot találunk a szülők és gyermekeik válaszai között, kivétel ez alól a tanulóhoz kapcsolódó használat, amelyet – az alábbi táblázatra pillantva is láthatjuk, hogy – a szülők gyakoribbnak ítélnék, mint a gyermekeik.

Természetesen a fenti tevékenységek jelentősen különböznek a fiatalok különböző jellemzői szerint. Megfigyelhető, hogy a tanulásban, valamint a közösségi tevékenységekben élen

1. táblázat. Az internetezés célja a diákok és a szülők szerint ($N_{diák} = 759$; $N_{szülő} = 754$)

	Tanuláshoz		Játékra		Közösségi tevékenységekre		Szórakozásra	
	Diák	Szülő	Diák	Szülő	Diák	Szülő	Diák	Szülő
Minden nap	5%	11%	18%	25%	50%	48%	42%	48%
Legalább hetente	46%	41%	35%	29%	33%	22%	41%	22%
Havonta többször	28%	29%	9%	12%	5%	8%	6%	8%
Ritkábban	19%	15%	21%	19%	9%	9%	7%	9%
Soha	3%	3%	17%	13%	4%	11%	4%	11%
Nem tudja	–	1%	–	2%	–	2%	–	2%

járók összességében kevesebbet, míg a „game-erek” több időt töltenek a képernyő előtt. Nem okoz meglepetést a különböző tevékenységek és a nem kapcsolata sem. Általánosságban elmondható, hogy a tanulásban a lányok, míg a játékok terén a fiúk bizonyulnak intenzívebb használónak, a szórakozás és a közösségi tevékenységek esetében a nemek harca döntetlenül áll. (2. táblázat)

Évfolyamok tekintetében a tanulásban és a játékokban nem találtunk jelentős lineáris összefüggést, a szórakozás-közösség tengelyen az alsóbb évfolyamokban bizonyulnak aktívabbnak a diákok. A tanulmányi eredmények és az egyes géphez kapcsolódó tevékenységek között az eredeti megoszlást használva nem jelentős az összefüggés, ha azonban az átdolgozott és az iskolaátlagához viszonyított relatív tanulmányi átlagot vizsgáljuk, akkor az összes sztereotípiát igazolhatjuk. Ezek alapján elmondható, hogy a rosszabb tanulók többet lógnak a hálón, legyen szó játékról vagy szórakozásról, esetleg kapcsolattartásról. A tanulás esetében nem ilyen éles a különbség, bár felfedezhető, hogy a jó tanulók gyakrabban használják tanulásra az számítógépet.

Fentebb megállapítottuk, hogy jellegében elválík egymástól a tanulás-játék, illetve a szórakozás-közösségi tevékenység. Egy egyszerű korrelációs számítással megállapítható, hogy az „elvárt” összefüggések csak felerészben bizonyulnak valósnak, hiszen míg az online közösségi tevékenység és a géphez kötődő szórakozás

között erős (0,5) pozitív összefüggést találunk, addig a várt negatív összefüggés a tanulás és játékok között kevésbé igazolható (-0,05).

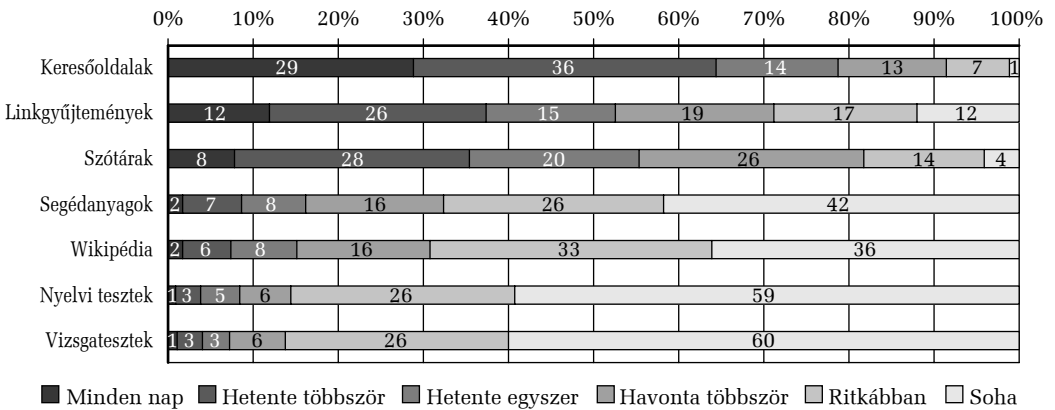
A diákoknak szóló online kérdőívben a tanúlással kapcsolatos internethasználatot részleteztük a különböző alkalmazások használatának gyakorisága szerint. Azt találtuk, hogy a felsorolt alkalmazások közül három olyan van, amelyhez a rendszeres használatot társíthatjuk, ezek a következők: keresőoldalak, elektronikus szótárak és a Wikipédia. Keresőoldalat gyakorlatilag mindenki használ, a legtöbben (79%) hetente minimum egyszer. Hasonlóan általános a Wikipédia használata, bár kevésbé gyakran kapcsolódnak hozzá a vizsgált fiatalok, azért legalább hetente több mint minden második (56%) fiatal látogatja az oldalt. Az elektronikus szótárak is közkeletűségnek örvendenek, a kérdezettek közel kilenczede (88%) használ elektronikus szótárt, és valamivel több, mint minden második (53%) legalább hetente ellátogat ilyen oldalra vagy megnyitja a gépére telepített szótárprogramot. (2. ábra)

A többi kérdezett oldalt/alkalmazást két részre lehet bontani a többség által – bár ritkán, de – látogatott, azonban általánosan nem használt tematikus linkgyűjtemények (pl.: lap.hu típusú oldalak) és a különböző segédanyagokat, dolgozatokat gyűjtő oldalakra, illetve a többség által nem használt online nyelvi tesztek és különböző vizsgatesztek (pl.: érettségi) tartalmazó oldalakra.

2. táblázat. Az internetezés céljai nemek szerint (N=759)

	Tanuláshoz		Játéokra		Közösségi tevékenységekre		Szórakozásra	
	Lány	Fiú	Lány	Fiú	Lány	Fiú	Lány	Fiú
Minden nap	4%	5%	6%	29%	53%	47%	37%	46%
Legalább hetente	52%	40%	26%	43%	35%	32%	45%	37%
Havonta többször	28%	28%	9%	8%	3%	6%	6%	6%
Ritkábban	15%	23%	31%	13%	6%	11%	7%	7%
Soha	1%	4%	28%	7%	4%	3%	5%	4%

2. ábra. Oktatással összefüggő tartalmak használata az interneten (N=759)

Az internetezés korlátozása

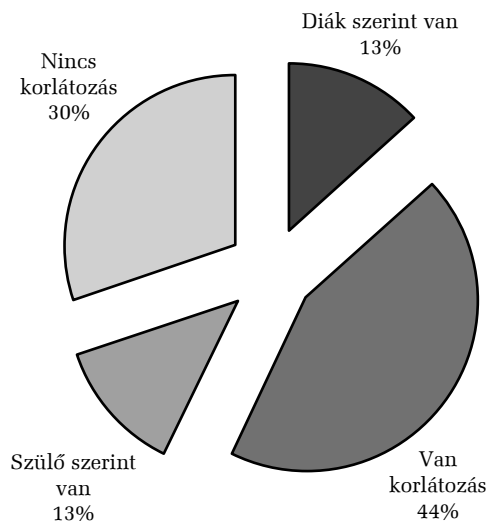
Marc Prensky – akinek munkásságára fentebb is utaltunk – egy 2006-os könyvében² azt bizonyítja, hogy a számítógép és a videojátékok a látszat ellenére sokféleképpen segíti a gyereket az ismeret- és tudásszerzésben, készségek elsajátításában. Kérdésként merül fel – mint Prensky könyvének címe is utal erre – hogy a szülők megkísérlik-e kordában tartani és ha igen, milyen eszközökkel próbálják szabályozni gyermekük számítógépezését-internetezését.

Ahhoz képest, hogy a szülők becslése átlagosan heti 11 óra gépezésről szól, az ilyen irányú hasznos elfoglaltságot átlagosan heti hét órában határozzák meg, míg a még megengedhető szintet ugyancsak 11 órában. Mindez azt jelenti, hogy az „átlag szülő” mintegy négy órával többet – pont a tűréshatárig – engedi számítógépezni-internetezni gyermekét. Mint az várható, a gyerekek önbevallása jelentősen különbözik a szülők által hasznosnak és megengedhetőnek tartott mennyiségtől (korreláció 0,4 alatt).

Mint fentebb láthattuk, a diákok és a szülők a fiatalok internetezéssel töltött ideje kapcsán eltérő időtartamokat jelöltek, de a tartalmak tekintetében meglehetősen hasonlóan vélekedtek. Hasonló eredményeket találunk a korlátozás tekintetében is: mind a diákok, mind a szülők többsége (56%) állítja, hogy valamilyen módon

korlátozott a fiatalok számítógép- és internet-használata. Ha összevetjük a szülők és gyermekeik választát, azt találjuk, hogy négy családból hármat konszenzus jellemez, az összes válaszadó valamivel több mint negytedében egybehangzóan állították, hogy korlátozzák, míg a családok háromtizedében nem korlátozzák a számítógépezést-internetezést. A válaszadók negyede (26%) egyenlő megoszlásban ambivalens.

3. ábra. Az otthoni internetezés korlátozása a diákok és a szülők szerint (N=624)

Fentebb láthattuk, hogy a szülők és a gyermekek becslése némileg eltér egymástól mind a számítógépezés-internetezés mennyiségében, mind a korlátozás tekintetében. Megfigyelhető, hogy ezek a vélekedések összekapcsolódnak. Általánosságban elmondható, hogy mindegyik csoport esetében a szülők alulbecsülik a gyermekük által mondott mennyiséget. Azokban a családokban, ahol van korlátozás, a legkisebb a különbség a szülők és gyermekek válasza között, viszont ott van a legnagyobb különbség, ahol a szülő szerint korlátozzák a géphasználatot, a gyermeke szerint viszont ez nincs így. Az alábbi táblázatban látható, hogy ebben a csoportban a szülő az átlagos 3,6 óra helyett 7,3 órával becsüli alá gyermeke géphasználatát.

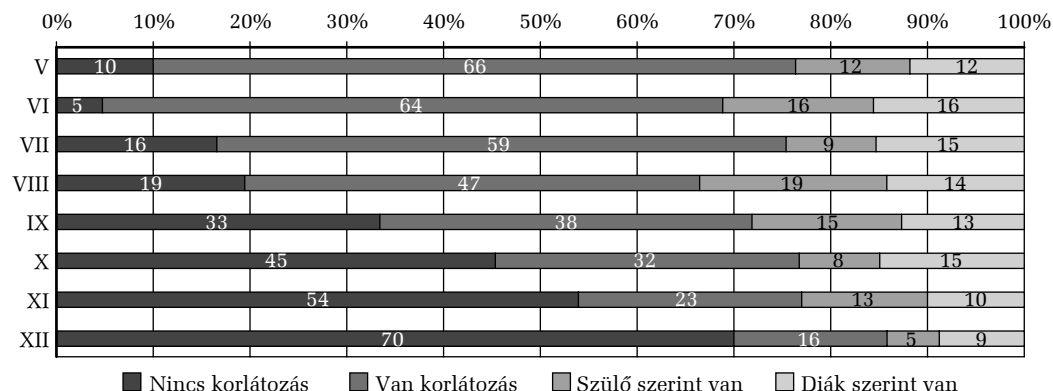
3. táblázat. Az internetezés korlátozása és mennyisége szülők és diákok szerint (N=611)

	Diák ön-bevallása	Szülő becslése	Különbség (Diák - Szülő)
Nincs korlátozás	18,4	14,9	3,5
Van korlátozás	12,8	10,0	2,8
Szülő szerint van	19,2	12,0	7,3
Diák szerint van	13,8	10,8	2,9
ÁTLAG	15,4	11,8	3,6

Természetesen találunk különbséget a nemek tekintetében is. Fentebb már láttuk, hogy a fiúk inkább kötődnek ezekhez az eszközökhöz, amely megmutatkozik a korlátozásban is. Általánosságban kijelenthető, hogy a szülők szerint a fiúkat inkább korlátozzák, mint a lányokat. Az évfolyamok szerint is jelentős különbségeket találunk: az önállóság növekedésével a korlátozás is csökken - míg V. évfolyamban a gyerekek kétharmadát, addig XII.-ben 16 százalékát korlátozzák csupán. Az alábbi ábrán jól látszanak a nevelés „játszmái”: míg a legnagyobbak és a legkisebbek esetében szülő és diák nagyrészt egyetért abban, hogy van-e korlátozás, addig a korcsoport közepén jelentős bizonytalan csoport van. (4. ábra)

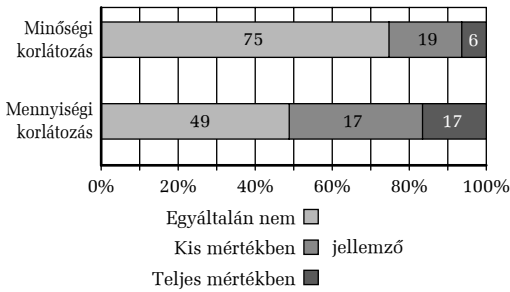
A korlátozás eszközei alapvetően kétfélek lehetnek: mennyiségi és/vagy minőségi korlátozás. Előbbi megszabhatja az internetezés időpontját és időtartamát, utóbbi a látogatható oldalakat, végezhető tevékenységeket korlátozza. Természetesen létezhet egy külső tényező is, ami valamilyen feltételhez köti a használatot (jó jegy, leckeírás bevégezése stb.). A válaszoló szülők négytizede (40%) említett mennyiségi korlátozást, ez a korlátozást alkalmazók 80 százalékát jelenti. Az összes válaszoló szülő 15 százaléka, a korlátozók háromtizede (31%) jelölte meg a minőségi tényezőt - további egytizedük (11%) a korlátozó csoporton belül -, emellett pedig egyötödük (22%) egyéb megoldást (is) alkalmaz.

4. ábra. Oktatással összefüggő tartalmak használata az Interneten (N=624)

A fiatalok válaszait nézve ugyancsak a mennyiségi korlátozást tekinthetjük jelentősnek: a diákok fele (51%) állította, hogy kisebb vagy nagyobb mértékben korlátozzák otthon a számítógép előtt eltöltött időt, bár inkább az enyhébb, mint a szigorú szabályozás jellemző. Minőségi korlátozás – azaz egyes oldalak vagy egyes alkalmazások korlátozott használata, tiltása – a kérdezett diákok háromnegyede (75%) szerint nincs otthon érvényben.

5. ábra. A szülői internet korlátozás típusai és gyakorlata (N=759)

Közös használat – segítségnyújtás

Fentebb utaltunk rá, hogy a digitális benszülöttek ugyan teljes mértékben otthon érzik magukat az infokommunikációs világban, azonban egyes vélemények szerint éppen ebből kifolyólag veszélyeztetettek, hiszen az internetezésük természetes és gyakorta kapcsolódik hozzá óvatlanság, felelőtlenség. A szülők generációja digitális bevándorlóként kevésbé rendelkezik „ösztonös” felhasználói ismeretekkel, túlnyomó többségük a digitális készségeket már felnőttként sajátította el, azonban fejlett személyiségként többnyire rendelkeznek azokkal a tulajdonságokkal, amelyek mérlegelésre, megfontoltságra sarkallják őket. Ahogy a televíziónál, úgy az internet esetében is gyakran hangoztatott (kívánatos) stratégia a közös internetezés, amely elvileg mindkét fél számára előnyöket biztosít, a generációk közötti tanulástól fogva a közös időtöltés örömeig. Mindezek alapján op-

timizmusra okot adó az a tény, miszerint a megkérdezett fiatalok jellemzően szoktak szüleikkel együtt internetezni - a diákok hattizede (59%) és a szülők héttizede (73%) állította, hogy vannak közös internetezési alkalmak.

Az alábbi táblázatra pillantva láthatjuk, hogy a szülők rendre több ilyen alkalomra emlékeznek, mint gyermekeik, abban azonban mindkét fél egyetért, hogy a közös netezés ritka, nem mindennapi esemény.

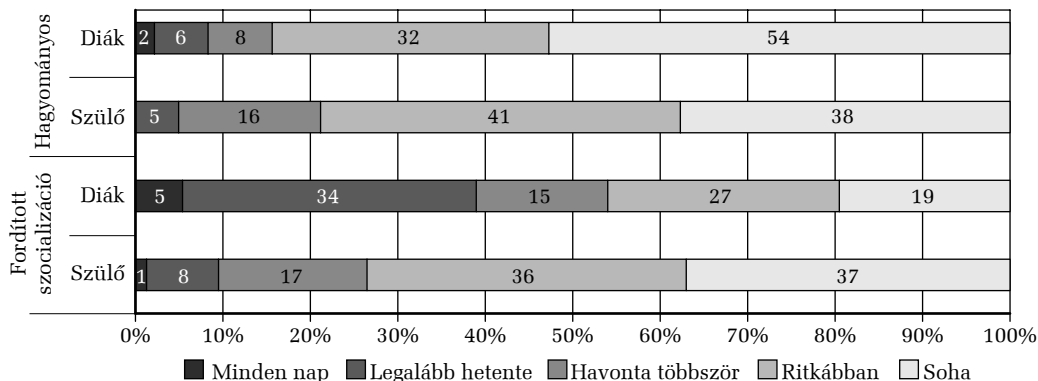
4. táblázat. Közös internetezés szülők és diákok szerint (N_{diák} = 759; N_{szülő} = 754)

	Diák	Szülő
Minden nap	1%	1%
Hetente többször	4%	1%
Hetente egyszer	6%	6%
Havonta többször	13%	18%
Ritkábban	35%	47%
Soha	41%	27%

A közös internetezés tekintetében nincs különbség fiúk és lányok között, mind a szülők, mind a gyermekeik nagyon hasonlóan nyilatkoznak. Az évfolyamokat tekintve viszont figyelemre méltó különbségeket találunk. Az adatok alapján úgy tűnik, hogy a fiatalabbak szerint döntően önállóan folyik az internetezés, míg az idősebbek inkább beszámolnak közös internetezésről. Ha a szülők válaszait nézzük, pont fordított tendenciára figyelhetünk fel, itt a kisebbek esetén gyakoribb a közös netezés. Ez az eltérés ugyanakkor nem olyan jelentős, forrása több minden lehet, elképzelhető, hogy a kisebbek önállóbbnak akarnak látszani vagy a szülők érzik a nagyobb felelősséget esetükben.

A fentebb részletezett elméleti megfontolások miatt érdemesnek találtuk megvizsgálni a generációk közötti tanulást, természetesen a szülők és a diákok mintáján egyaránt. Kutatási eredményeink azt mutatják, hogy a fordított irányú segítségnyújtás, azaz amikor a gyermek segít a szülőnek, gyakoribb, mint az egyenes irányú. Összességében a szülők kiegyenlítettebbnek

6. ábra. A számítógéppel kapcsolatos segítségnyújtás a családokban ($N_{diák}=759$; $N_{szülő}=748$)

látják ezt a viszonyt, de még így is dominánsabb a segítő, mint a segített gyermek. A diák válaszokat nézve ez az elválasztás sokkal markánsabb. A fiatalok mindössze egyötöde (19%) mondta azt, hogy nem nyújt segítséget a szüleinek, viszont több mint fele (54%) állította, hogy szülei sohasem segítenek neki. (6. ábra)

Egy statisztikai csoportosító eljárással négy karakteres csoportot hoztunk létre, ezek:

1. **Önálló-konszenzusos** csoportba tartozók, az összes család háromtizede (30%), akik nem igényelnek, de nem is nyújtanak segítséget az internetezéshez.
2. **Integrált-konszenzusos** csoport az önálló csoportnak az ellentéte, jellemzője az átlagon felüli segítségadás és segítségnyújtás. A kérdezettek tizede (12%) tartozik ebbe a csoportba.
3. **Segítő szülő** csoportba tartozók a szülői segítséget emelik ki, ide tartozik a radnótisok ötöde (20%). Itt is konszenzus jellemzi a gyermekek és szülei megítélését.
4. **Segítő gyermekek** csoportja az egyedüli konfliktusos, ámbar a legnagyobb csoportosulás, a családok közel négytizede (38%) tartozik ide. Jellemzőjük a gyermek segítségének dominanciája, amelyet a szülő csak részben igazol vissza.

Az egyes csoportokat mélyebben megvizsgálva elmondható, hogy az önálló és a segítő szülői

csoportban felülreprezentáltak a lányok, míg a konfliktusos és az integrált csoportban a fiúk. Az évfolyam növekedésével jellemzően növekszik a konfliktusos csoportba tartozók aránya és csökken a segítő szülők csoportjának létszáma. Mindezek alapján talán nem meglepő, hogy a konfliktusos csoportban a legmagasabb (18 óra hetente) és a segítő szülői csoportban a legalacsonyabb (12 óra hetente) az internetezés mennyisége.

Kutatásunkban azt is vizsgáltuk, hogy milyen gyakran beszédtema a családban az internet. Hasonlóan az előbbiekhöz ebben az esetben is találunk eltérést a szülők és gyermekeik válaszai között. A diákok szélsőségesebben ítélik meg ezt a kérdést - míg a szülők négy százaléka, addig a gyerekek 12 százaléka számol be mindennapos beszélgetésekről, továbbá míg a szülők egytizede (9%) szerint soha nem téma az internet a beszélgetéseikben, addig a diákok harmada (34%) vélekedik ugyanígy.

Összegzés – további irányok

A fentiekben bemutatott különleges módszerrel megvalósult kutatás eredményei megerősítik a korábbi tapasztalatokat, miszerint az internet hazánkban is egyre nagyobb szerepet kap az oktatásban. Mint kutatásunkból látszik, egyes oktatási intézmények kifejezet-

ten érdeklődnek az infokommunikációs technológiák bekapcsolása iránt és nem csupán a különböző pályázati lehetőségek eszközfejlesztési támogatásait látják a területen. Az infokommunikációs technológiák és az ezekhez kapcsolódó ismeretek fontosságát jól jelzi, hogy a fiatalok az életben való boldoguláshoz leginkább fontos tárgyak között tartják számon az informatikát, amely egyedülként nem kötelező érettségi tárgyként került be a tárgyak elitjébe, ráadásul fontosságának megítélése évfolyamokon átívelő, azaz szinte mindenki egyetért ezzel.

Az internetezés szerepéről készült esettanulmányunk természetesen nem alkalmas arra, hogy olyan régi vitákat lezárjon, mint a számítógép- és internethasználat hatásainak értelmezése az iskolai teljesítményre. A fentiekben láthattuk, hogy mind a farkast kiáltók, mind a csupán bányákat látóknak igaza lehet. A kutatásunkban gyűjtött tényadatok továbbra is nagy teret engednek a szabad interpretációknak, mert van különbség a tanulmányi eredmények és az internetezés mennyisége között, azonban ezek a különbségek nem fundamentálisak: azt mondhatnánk, hogy jó tanulók között az eminek kevesebbet interneteznek...

Kutatási eredményeink korlátai a populáció egyediségében is minden bizonnyal megmutatkoznak, lévén egy fővárosi vezető, kiváló oktatói-nevelői gárdával rendelkező gimnáziumban tanulókat és szüleiket kérdezhettük. Hipotézisünk szerint az eredményeket döntően befolyásolhatná, ha kevésbé jó tanulási képességekkel és rendezett társadalmi – gazdasági – kulturális háttérrel bíró fiatalok és szüleik válaszoltak volna a kérdéseinkre, azaz kutatásunk nem csak egy (elit) iskolába járó fiatalokra korlátozódna.

Jegyzetek

- 1 Prensky, M. (2001): Digital natives, digital immigrants
- 2 Prensky M. (2006): Don't bother me, Mom, I'm learning

Irodalom

- Demeter Endre–Kertész Luca–Székely Levente (2010): Iskolai elégedettség felmérése az ELTE Radnóti Miklós Gyakorlógimnáziumban. Kézirat.
- Székely Levente–Urbán Ágnes (2009): A bevonódás útjai, avagy hogyan kezdünk internetezni. In: Nagy Ádám (szerk.) (2009): *Excenter Füzetek I.*
- Székely Levente (2008): Report On The Hungarian National Youth Policies for Council of Europe (EC) – Youth in information society chapter. Institute For Political Science Of The Hungarian Academy Of Sciences Budapest, 2007; *New Youth Review*, IV/1, 2008.
- Székely Levente (2007): A jövő médiafogyasztói. *Új Ifjúsági Szemle*, 5. évf. 1. szám, 2007.
- Pintér Róbert–Székely Levente (2006): Bezzeg a mai fiatalok – a tizenéves korosztály médiafogyasztása a többségi társadalom tükrében tel közösen. In: Internet.hu A magyar társadalom digitális gyorsfényképe 3., 2006.
- Prensky, Marc: (2001): Digital natives, digital immigrants From On the Horizon. *MCB University Press*, Vol. 9 No. 5, October, 2001
- Prensky, Marc: (2006): *Don't bother me, Mom, I'm learning*. Paragon House Publishers, 2006
- Székely Levente (2006): Másvilág – Fiatalok az információs társadalomban. *Új Ifjúsági Szemle*, 4. évf. 3. szám, 2006.
- Z. Karvalics L.: Lyuk a falon – Közoktatás és a gyermek az információs társadalomban. (Megjelenés alatt)

